

Fiona Neill

Vriendschap, liefde en
andere stommiteiten

**Zwarte Beertjes
Utrecht**

1

Tot elf uur die ochtend, eind februari, beschouwde Sam Diamond zichzelf als een redelijk gelukkig getrouwd man. Het was zijn negenendertigste verjaardag en sinds hun ontmoeting bezorgde Laura hem elk jaar een verrassing. Toegegeven, de verrassingen waren minder inventief sinds de kinderen er waren, en hij had het vermoeden dat zijn moeder en zij elkaar de loef af probeerden te steken, maar toch prees hij zich gelukkig dat hij getrouwd was met een vrouw die nog steeds zoveel moeite deed voor de verjaardag van haar echtgenoot.

Natuurlijk werden Laura's pogingen tot geheimhouding ondermijnd doordat hij de verleiding niet kon weerstaan om in haar agenda te zoeken naar zorgvuldig in keurig zwart handschrift opgestelde lijstjes van mogelijke cadeaus, eventuele restaurants en heimelijk uitgenodigde gasten. Maar Sam kon heel goed verrassing veinzen en hij vond het geruststellend dat Laura zo doorzichtig was, omdat het een bewijs vormde dat ze zeker was over het verloop van hun leven.

Vandaag was echter anders. Er waren nergens aantekeningen geweest. Geen hints van de kinderen over hun moeders plannen. Geen tips van vrienden. Dus toen de oppas hem om tien uur 's morgens met een veelbetekenende glimlach begroette en Laura hem vertelde dat ze de rest van de dag van huis zouden zijn, had hij zijn verbeelding de vrije loop gelaten: dit werd een grote dag. Ze droeg een tas die groot genoeg was voor tandenborstels en ondergoed, zag Sam, maar te klein voor extra kleren. Hij keek er hoopvol naar. Het was de tas die ze gebruikte voor haar medi-

sche tijdschriften en haar neurologische instrumenten. Voor zover hij kon zien, zat er niets in wat op werk wees: geen reflexhamer, geen stemvork, geen exemplaar van het *British Medical Journal*. Bovenop zag hij tot zijn genoegen de achterflap van een boek, want dat wees erop dat ze enige tijd wegbleven.

Als hij goed had gekeken, had hij opgemerkt dat het boek *Parren in Gevangenschap* heette, en dat zou zijn verwachtingen misschien hebben gematigd. Hoewel Laura een overvloedige lezer was, en zelfs korte tijd lid was geweest van een leesclub tot dat niet langer verenigbaar bleek met haar oproepdiensten, was zelfhulp een onderwerp dat ze meestal vermeed. Sam was echter in een optimistische bui omdat hij er vast van overtuigd was dat ze naar een hotel gingen, misschien voor de rest van de dag, maar waarschijnlijk de hele nacht. Naar zijn idee had ze een kleine tas meegenomen om de verrassing niet te bederven. Bovendien was het nergens voor nodig om iets te dragen in bed in een anonieme kamer in het soort hotel waar dikke witte badjassen aan de binnenkant van de badkamerdeur hingen en de televisie pornozenders uitzond. Zodra ze in die slaapkamer aankwamen zouden ze ongetwijfeld seks hebben, een evenement dat onder hun eigen dak al vijf maanden en zes dagen niet had plaatsgevonden.

Sam telde de dagen van seksuele soberheid tegenwoordig op vrijwel dezelfde manier als hij zijn veroveringen optekende in zijn tienertijd. Plotseling drong het tot hem door dat Laura waarschijnlijk niet aan anticonceptie had gedacht en hij hield als aan de grond genageld halt. Misschien was dit alles alleen maar een nieuwe, ingewikkelde en onderhandse manoeuvre om hem een derde kind te laten maken. Aan de overkant van Earl's Court Road zag hij een drogist.

'Wat is er?' vroeg Laura, nerveus een lok haar om haar vingers draaiend.

'Ik moet nog wat dingen halen,' zei Sam, een wenkbrauw optrekkend.

'We komen te laat,' zei ze dringend en ze trok aan zijn arm.

'Hotels laten je toch pas na twaalven inchecken,' zei Sam veelbetekenend.

Ze bekeek hem met haar staalgrijze ogen. Die ogen waren het meest verbazende aan Laura. De zon stond achter haar en in het ochtendlicht waren ze helder en doorschijnend, alsof ze uit een vreemde, Tolkienachtige geestenwereld was gestapt. Haar lange blonde haar dat twee keer per jaar in dezelfde stijl werd geknipt, haar discrete neus en haar gulle mond met de enkele laag lippenbalsem met aardbeiensmaak waren als oude vrienden, in de loop der jaren vanzelfsprekend geworden. Uit al die trekken bleek Laura's nuchtere aard. Maar haar ogen verbaasden Sam nog altijd, zelfs na tien jaar. Ze haalde een zonnebril uit haar tas, zette hem op en werd weer gewoon.

Kennelijk wilde ze zich niet in de kaart laten kijken. Of in elk geval wilde ze de eventuele verborgen agenda van haar plan niet zo snel blootgeven, zeker niet voordat zijn onwetende, enthousiaste sperma zich aan haar eikel had gekoppeld. Hij glimlachte om haar doorzichtigheid, en opgemonterd door de gedachte aan wat er komen ging en zijn vooruitziende blik waardoor haar plannetje zou ontsporen, voelde Sam zich goedgemutst. Hij pakte haar hand en was verrast toen zij die van hem stevig vastklemde. Laura was nooit zwak.

Sam trok zijn buikje in, een gewoonte die hij sinds kort had aangenomen als hij met aantrekkelijke vrouwen praatte, of met mannen die het opviel dat je nu minstens een halve vinger in zijn buik kon prikken voordat je enige weerstand ontmoette. Zelfs de kinderen hadden opmerkingen gemaakt over zijn paf-ferige zachtheid. Zijn buik had grenzen nodig, dacht Sam bij zichzelf. Net als Nell en Ben. Misschien zouden mensen over vijf jaar zeggen dat hij er goed uitzag voor zijn leeftijd. Op dit moment leek hij echter op een verlopen labrador, met zijn plukkige haar, zijn opstandige buik en zijn waterige ogen. Maar dat was een van de vele voordelen van het huwelijk. De liefdesdaad was geen kwalitatieve kwestie meer, en dat was een hele opluchting. Laura zou de hotelkamer niet uitvluchten wanneer hij zich uitkleedde. Noch zou ze een uitgebreid voorspel bedingen, of onrealistische verwachtingen hebben over zijn hersteltempo.

Hij vroeg zich half af of die man die meer dan twintig jaar geleden wiet verkocht in de doodlopende straat tegenover het

metrostation er nog zou zijn. Maar misschien was dat een slecht idee, want de dope was tegenwoordig zo sterk dat hij er of paranoïde van zou worden en daardoor niet in staat zou zijn om te presteren – en dat kon hij zich niet nog eens veroorloven – of, en dat was waarschijnlijker, volkomen apathisch. Want de enige aandrang die wat Sam betrof werkelijk kon wedijveren met het verlangen naar seks, was het verlangen naar slaap.

Hij verbaasde zich over het pure optimisme van de menselijke geest waardoor hij en Laura elke vrijdag naar bed gingen in de overtuiging dat dit het weekend zou zijn van acht uur ononderbroken slaap en de volgende ochtend uitslapen, en dan nog een dag of wat echt ontspannen voordat ze op maandagmorgen de tredmolen weer instapten. Hoeveel wilskracht vergde het niet om aan het eind van de week te geloven dat het weekend herstellend zou werken? Ze leden beslist aan waanideeën.

Hij dacht aan die ochtend. Zijn verjaardag. Sam was wakker geworden en had tot zijn stille verrukking ontdekt dat er geen indringers in bed lagen. Geen honden, geen katten, en – het belangrijkste – geen van hun beide kinderen. Hij zag met een half-open oog dat een van Laura's borsten ontsnapt was uit haar T-shirt en ontspannen op slechts enkele centimeters van zijn mond lag. Hij stak zijn hand uit om haar aan te raken en Laura zuchtte met een geluid dat op genoeg leek. Dit was goed, dacht Sam. Heel goed. Zulke omstandigheden waren zeldzaam.

Maar toen hij zijn ogen sloot en met zijn tong naar haar tepel reikte, voelde hij zo'n priemende pijn in zijn linkerneusgat dat hij alleen nog rood schuim voor ogen zag. Zijn hersenen borrelden in hun worsteling om te begrijpen wat deze marteling veroorzaakte. Het was een gierende, scherpe pijn die minder dan dertig seconden aanhield, maar intens genoeg om Sam kokhalzend over de rand van het bed te laten hangen.

'Godallemachtig, wat was dat?' vroeg Sam met zijn hand om zijn neus.

'Niet vloeken,' zei Laura terwijl Ben snikkend in haar armen lag. 'Ben had zich verstoppt aan het voeteneind. Zijn vinger ging je neus in.'

'Het lijkt wel een scène uit *Carrie*, dat stuk waar die hand uit

dat graf komt,' stamelde Sam, nog steeds in shock. Ook al had de vinger maar enkele seconden in zijn neus gezeten, voor zijn gevoel was hij zo ver in zijn neusholte doorgedrongen dat er hersenvocht uit moest lekken. Hij voelde of hij bloedde, maar dat was niet het geval.

'Arme Ben,' zei Laura terwijl ze de warrige krullenbos van haar vierjarige zoon streelde.

'En ik dan?' vroeg Sam. 'En ik dan? En ik dan?'

Op welke leeftijd werden mannen niet meer wakker met een verlangen naar seks? vroeg Sam zich nu af. Als de hoeveelheid stikstofmonoxide in hun lichaam afnam, antwoordde een andere stem in zijn hoofd plichtmatig. Sam herinnerde zich dat hij dat ooit, toen er nog geen viagra bestond, aan zijn oudste vriend Jonathan Sleet had verteld, in de wetenschap dat die uitermate vatbaar was voor dergelijke feiten. Jonathan was de deur uitgegaan en had lachgas gekocht, in de ontorechte veronderstelling dat salpeter en stikstof op hetzelfde neerkwamen. Zijn vriendin – er waren er vóór Hannah zoveel geweest dat Sam zich niet kon herinneren welke – was bepaald niet onder de indruk en ging diezelfde dag nog bij hem weg.

Bij die herinnering krulde Sams bovenlip zich in een halve glimlach, maar die veranderde al snel in een grimas toen hij aan zijn werk dacht. Ooit was hij onder de indruk geweest van de rijkdom aan kennis die hij had opgedaan in de loop van zijn carrière als schrijver van ziekenhuisdrama's voor de televisie. Een tijd lang had hij zelfs als amateurhuisarts gefungeerd binnen hun vriendenkring. Dat was verleden tijd. Er waren maar een eindig aantal ziekten en ongelukken en die hadden allemaal al de revue gepasseerd in de eerste vijf jaar dat hij scenario's schreef voor *Niet reanimeren*. Daarna waren de verhaallijnen steeds onwaarschijnlijker geworden. Een van zijn meer recente afleveringen ging over een vrouwelijke arts die plastische chirurgie onderging om het evenbeeld van haar zus te worden, om erachter te komen of haar man een verhouding met die zus had.

‘Mijn god, wie verzint die dingen?’ prevelde Sam vermoeid. Er zou een moratorium moeten komen op ziekenhuissoaps. Zelfs als hij er zelf werkloos door werd, bewees hij er de rest van de mensheid een dienst mee. En hij zou toch nooit gevraagd worden om voor *Grey’s Anatomy* te schrijven. Nu niet meer. Dat was hetzelfde als liedjes schrijven voor Barry Manilow en je verbeelden dat je een opera kon produceren. Misschien moest hij maar paramedicus worden, dan kon hij al zijn kennis gebruiken. Of neuroloog, zoals Laura. Die raakte weliswaar uitgeput door haar werk, maar het was in elk geval nuttig.

Hij moest zijn crisissituatie aan Laura uitleggen. Dat was het advies van Jonathan. Laura was een flegmatieke vrouw met praktische oplossingen voor problemen. Dat was ze altijd al geweest. Zelfs toen ze nog studeerden, hield Jonathan hem voor. Maar Sam wilde geen advies aannemen van Jonathan over hoe hij zijn vrouw moest aanpakken en hij kon het niet over zijn hart verkrijgen om Laura nog meer teleur te stellen dan hij al had gedaan. Ze was met een man getrouwd van wie iedereen had gedacht dat hij al jong succes zou hebben, en nu, zeventien jaar later, had hij nog steeds dezelfde baan, de veertig omcirkelend met de zekerheid dat hij zijn beste jaren waarschijnlijk niet meer voor zich had.

Vandaag was dat allemaal echter niet van belang. Hij kon dergelijke zorgen opzijzetten en genieten van het moment. Daar was hij vroeger goed in geweest. Hij was op een zaterdagochtend alleen met zijn vrouw midden in Londen, zonder kinderen, en hij kon zich niet heugen wanneer dat voor het laatst was gebeurd in een weekend. De mogelijkheden schenen onuitputtelijk.

Ze liepen door Earl’s Court Road, waar ze, voor zover hij wist, geen van beiden in minstens tien jaar geweest waren. Er was opvallend weinig veranderd, dacht Sam gemoedelijk. Het opgedroogde braaksel op de grond behoorde waarschijnlijk eerder toe aan slempende tieners dan aan Australische rugzaktoeristen en de semilegale kantoortjes die vluchten naar verre oorden verkochten waren omgebouwd tot respectabele reisbureaus. Maar net als jaren geleden bood de straat nog steeds een belofte van ontsnapping. Hij trok Laura dicht tegen zich aan.

Verbaasd dat Sam niet merkte hoe teruggetrokken ze was, liet Laura zich omarmen. Als hij haar weerstand al opmerkte, zei hij er niets over. Het was ironisch dat hij vanmorgen positiever leek dan hij in maanden was geweest. Of hij had geen idee van wat er te gebeuren stond, of hij was vaardiger in de zwarte kunst der misleiding dan ze had verwacht. Alle aspecten van zijn persoonlijkheid moesten opnieuw worden gezien in het licht van haar recente ontdekking. Het was een uitpuittend vooruitzicht.

Ze vroeg zich af hoe andere mensen hen zagen. Zagen ze eruit als een getrouwd stel dat er nog steeds van genoot om te vrijen? Of als het soort mensen in een relatie die van moeiteloze hartschicht was verworpen tot nonchalante kameraadschap, waarin de seks op incest leek? In elk geval waren ze nog niet helemaal gestrand: alle communicatielijnen waren nog open en dat was op zich al een hele prestatie, ook al konden ze elkaars lichaamstaal niet meer lezen.

Als de contouren van hun relatie voor haar al vaag waren, was dat voor anderen zeker het geval, besepte Laura. Voor zover hun vrienden wisten, was hun relatie ijzersterk. Maar niemand wist wat er in een huwelijk school, behalve de twee mensen die erin zaten en als je maar hard genoeg aan de oppervlakte van welke relatie dan ook krabbelde, kreeg je heus wel bloed te zien. Relaties waren net als amoeben, ze veranderden voortdurend van vorm. Hun enige zekerheid lag in het feit dat ze zich tot iets anders zouden ontwikkelen.

Van vriendschap kon hetzelfde worden gezegd. Daar stond Laura echter niet bij stil, en toen ze dat maanden later wel deed, waren de dingen tussen hen allemaal veranderd op manieren die ze niet had kunnen voorzien of begrijpen.

Ze vroeg zich vluchtig af of het wel juist was wat ze deed, maar liet die gedachte geen vaste vorm aannemen omdat het haar van haar besluit zou kunnen afbrengen. Ze moest vastberaden zijn. Als ze de confrontatie met de waarheid wilde aangaan, moest ze sterk zijn, zowel voor zichzelf als voor haar kinderen. Zodra ze daaraan dacht, welden er tranen op in haar ogen. De noodzaak

om sterk te zijn was iets wat haar altijd aan het huilen maakte. Was ze breekbaarder omdat ze kinderen had, of kwam het doordat ze de verkeerde kant van de vijftendertig had bereikt en aan de voet stond van de aanstaande hormonale meltdown? Ze zocht in haar tas naar haar stratenboekje in de hoop dat Sam niet zou merken hoe ze zich voelde. Hij was altijd zo lief als ze overstuur was en als hij lief was, zou dat alles nog erger maken.

In plaats daarvan dacht ze aan Nell en Ben die thuis speelden, en het schuldgevoel dat zij daar niet bij was, was geruststellend bekend. Ben zou in de hondenmand liggen en doen alsof hij Nells huisdier was, met een hondenlijn in de lus van zijn spijkerbroek, of ze zouden hun nieuwe spel spelen dat Laura nog niet kende, waarin Ben Nells slaaf werd en alles deed wat ze vroeg. Het was een onrealistisch harmonieus visioen, want samen waren die twee zo explosief als een scheikundepruf in een eind-examenklas.

Als ze haar kinderen niet bij zich had, kon Laura hun gezinsleven gemakkelijk idealiseren. Een verstild beeld van zichzelf aan de keukentafel, cakedeeg kloppend met haar ene arm en een derde baby op de andere, kwam vaak bij haar op als ze eigenlijk aantekeningen moest maken tussen twee patiënten door. Dat stilleven was in de loop der jaren gegroeid en werd steeds gedetailleerder. Er lag een groen met wit geblokt tafelkleed met een vaas vol zelfgeplukte bloemen erop, en de baby in een fleurig rondgebreid vestje zoog aan een enorme, melkwitte borst. De tepel was groot en bruin en onnatuurlijk breed. Als Laura haar ogen sloot in haar warme, bedompte kantoor kon ze de zoete plakkerigheid van het tafereel bijna ruiken.

De werkelijkheid was minder zoetsappig. Nell, net zeven jaar oud, had afgelopen week nog gevraagd waarom ze nog een kind nodig hadden want heel eerlijk gezegd (dat was haar nieuwste lievelingszinnetje) zou haar leven zonder Ben veel gemakkelijker zijn. Laura had geprobeerd haar uit te leggen dat ze dan eenzaam zou zijn, dat ze niet zou leren delen, en toen Nell aandrong vertelde Laura haar uiteindelijk dat ze, als Sam en zij eenmaal oud en gebrekkig waren, blij zou zijn dat er iemand was om de verantwoordelijkheid mee te delen.

Diezelfde middag, toen Laura zich af begon te vragen of Nell misschien toch gelijk had, had ze hen meegenomen naar de dokterspost om hun BMR-prik te halen. Sam had op het laatste moment besloten mee te gaan, onder het voorwendsel dat hij even moest pauzeren, ook al kon Laura zien dat zijn scherm leeg was. Hij stond gespannen bij de deur van de spreekkamer toen de jonge verpleegster dichterbij kwam om de herhalingsinenting toe te dienen. Even bleef Nell volkomen rustig en net toen Laura dacht dat alles in orde was, slaakte ze een ijzingwekkende gil waar Laura's tenen van opkrulden. Sam slaagde erin haar te kalmeren. Nell ging altijd naar Sam als ze pijn had, merkte Laura berustend op terwijl ze zich op Ben concentreerde, die aan de grond genageld stond. De verpleegster bereidde de tweede injectienaald voor, hield hem tegen het licht en drukte lichtjes op de zuiger om te zien of er geen luchtbelletjes in zaten. Ze liep naar Ben en boog zich voorover om de naald in zijn arm te prikken. Plotseling vloog Nell naar voren, wierp zich tussen Ben en de spuit in en eiste dat zij de prik zou krijgen in plaats van Ben.

‘Doe mijn broertje geen pijn,’ snikte ze, ‘doe hem alsjeblieft geen pijn.’ Ben stond versteld. Omdat ze zo onzelfzuchtig was, kreeg Nell van de verpleegster een plastic magneetje dat ze had bewonderd, en daarna werd de naald alsnog in Bens arm gestoken.

‘Dat was een bewijs van je liefde,’ had Laura achteraf verbaasd tegen Nell gezegd.

‘Doe niet zo belachelijk, mam,’ zei Nell laatdunkend. ‘Ik wilde gewoon dat magneetje hebben.’

Het enige voordeel van deze plotseling onverwachte afleiding in haar leven was dat Sam, voor het eerst sinds jaren, weer een prioriteit was. Het herinnerde Laura aan de onzekerheid die de heftigheid van het begin van hun relatie had getekend, toen het onbekende nog zwaarder woog dan het bekende, voordat Sams deugden zijn gebreken werden. In plaats van zich zorgen te maken over haar kinderen (de school van Nell, het eczeem van Ben, hun weigering om groente te eten) dacht ze nu na over Sam, sloeg zijn stemmingen gade, analyseerde zijn bewegingen, en las

tussen de regels van hun gesprekken. Laura hield Sams hand strak vast terwijl ze in haar tas keek en in het stratenboek begon te bladeren.

‘Vertel me de naam van het hotel maar. Misschien ken ik het wel,’ zei hij opgewekt.

Ze huiverde even. Hoe kon Sam, gezien de voortdurende financiële crisis waarin ze verkeerden, denken dat ze honderden ponden zouden uitgeven om de nacht door te brengen in een hotel aan de rand van South Kensington? Ze kwamen langs een buurtsuper die internationale kranten verkocht vanuit een keurig volgestapeld rek: *Le Monde*, *El País*, *Süddeutsche Zeitung*. Er stond echter maar één kop: ‘*Crise Bancaire*’, ‘*Crisis de Liquidité*’, ‘*Kreditkrise: Geld Zerstört die Welt*’. Sam liep er onbekommerd aan voorbij.

Hij trok zich even weinig aan van de wereldwijde economische crisis als een Russische oligarch, dacht Laura, en probeerde zich niet te ergeren. Hij merkte niet dat het twintig pond meer kostte om de auto vol te tanken, of dat hun maandelijkse hypotheekaflossingen gestegen waren, of dat Laura de wekelijkse boodschappen tegenwoordig bij de Lidl deed in plaats van bij Sainsbury’s. Toen Janey een paar maanden geleden aankondigde dat ze in verwachting was, kort nadat Northern Rock was omgevallen, had haar onlangs verworven vriend, Steve, een hedgefondsmanager, hun felicitaties ongeduldig aanvaard en het gesprek van de anticonceptiecrisis op de kredietcrisis gebracht. Hij mopperde over ‘het financiële schaduwstelsel’ en de ‘donkere, ongereguleerde hoeken’ van de financiële sector en waarschuwde hen dat geen enkele effectenmakelaar nog aandelen Lehman Brothers zou willen hebben. Sam had zijn zorgen weggewuifd; volgens hem probeerde Steve indruk op Laura te maken door zijn baan interessanter te laten klinken dan die was.

Het hinderde Laura dat ze het zo vervelend vond om de financiële verantwoordelijkheid op haar schouders te hebben, omdat ze jarenlang had gedacht dat ze dat juist graag wilde. Ze had tegen haar moeder beweerd dat haar generatie het huishoudelijke landschap aan het herverkavelen was. Trots had ze haar verteld dat zij deel uitmaakte van de eerste generatie neurologen waarin

mannen en vrouwen gelijk vertegenwoordigd waren. Zij zou het geld verdienen en Sam zou zijn creatieve ambities nastreven en de huishoudelijke frontlinie bemannen. Geen van beide ambities werd echter ten volle gerealiseerd: Laura had afgezien van een eigen praktijk om haar salaris van de Britse National Health Service aan te vullen, en Sam keek nog steeds voetbal terwijl zij om halfelf 's avonds de klamme was ophing. Nu leek het minder op revolutie en meer op dood door uitputting.

'Het is een huis ergens aan de zuidkant van Stanhope Gardens,' verklaarde Laura vaag, terwijl ze de kaart ronddraaide om te ontdekken aan welke kant het noorden lag.

'We vinden het wel,' zei Sam vol vertrouwen; hij pakte haar hand en trok haar naar zich toe.

'Je ruikt naar verbrand plastic, Sam,' mompelde Laura, zich terugtrekkend zonder zijn hand los te laten.

'Ik neem wel een bad als we er zijn,' zei hij verontschuldigend. 'Misschien kunnen we wel samen in bad.' Laura zei niets. 'Het spijt me van de waterkoker.'

'Geeft niet,' zei Laura. 'Maar goed dat Nell toevallig net de keuken binnenkwam.'

'Ik begrijp niet waarom ik dat steeds doe,' zei Sam hoofdschuddend. 'Ik ben de laatste tijd zo afwezig.'

'We hebben het er later wel over,' stelde Laura voor. 'Het is maar een waterkoker.'

Maar het was meer dan een waterkoker. Het was een symptoom. In de afgelopen twee maanden had Sam de elektrische waterkoker drie keer op het gas gezet. Twee keer had ze een telefoontje van school gekregen dat er niemand was om haar kinderen op te halen. Eerst had ze de mogelijk medische oorzaken van geheugenstoornissen doorgenomen: alzheimer, hoofddletsel, herpes, misbruik van oplosmiddelen, tumoren, arsenicumvergiftiging, alcohol. Hoewel Sam inderdaad meer was gaan drinken, verklaarde dat niet alles. Toen vond ze bij het zoeken naar een nummer in zijn mobiele telefoon de sms-berichten, en werden haar vermoedens bevestigd door wat ze al op hun computer had gezien: hij had geen neurologische afwijking – hij had een verhouding.

Dat kwam ervan als mannen veertig werden. Neem nou de moeder van een meisje uit de klas van Nell. Een jaar geleden woonde ze vrolijk het kerstspel bij met haar man, op de juiste momenten haar ogen deppend met een zakdoekje als haar dochter op het toneel stond als schaap. Deze kerst was haar dochter gepromoveerd tot Maria om de overgang naar een nieuwe stiefmoeder gemakkelijker te maken. Laura zag haar tussen de andere ouders zitten. Ze was het evenbeeld van de eerste echtgenote, maar dan twintig jaar jonger. Om de grondbeginselen van de klassieke mannelijke midlifecrisis te begrijpen, hoefde je alleen maar naar de nieuwste cd van Radiohead te luisteren, zoals Sam met verontrustende regelmaat deed. Laura vermaande zichzelf omdat het zo lang had geduurd voordat ze de koe bij de hoorns vatte, maar in elk geval had ze nu iets ondernomen.

En zo kwamen ze, hand in hand, bij een nietszeggend witgepleisterd huis met een bordje naast de deur waarop stond HUYWELIJKSTHERAPIE. Een korte, optimistische seconde lang dacht Sam dat ze misschien naar een stedelijk kuuroord voor uitgeputte ouders gingen. Terwijl ze voor de deur stonden, kwam er een ander stel naar buiten. De man perste zijn lippen zo strak op elkaar dat de huid rond zijn mond wit wegtrok. Zijn vrouw drukte een natte zakdoek tegen haar neus en haalde een grote zonnebril uit haar handtas. Even ontmoetten hun ogen elkaar. Sam, hartelijk van aard en altijd bereid om vriendschap te sluiten, opende zijn mond om zich voor te stellen. Ze keek hem echter vol afgrijzen aan en ze haastten zich weg.

‘Wij zijn niet zoals zij,’ wilde Sam zeggen, maar hij was zo in de war dat de woorden zijn mond niet uit wilden. Er klonk alleen een reeks lange, onverstaanbare geluiden, alsof zijn stem vertraagd was.

‘Als ik het had gezegd, zou je niet mee zijn gegaan,’ zei Laura bij wijze van excuus.

Sam keek op zijn horloge. Het was drie minuten over elf.

2

‘En waarom zijn jullie hier, Sam?’

De vraag bleef in de lucht hangen. Laura wachtte tot haar man zou antwoorden. Toen hij dat niet deed, probeerde zij iets te zeggen, maar in plaats van woorden sproeide er een stofwolk van biscuitkruimels uit haar mond en begon ze te hoesten. De vrouw tegenover haar keek niet op en ging verder met het opschrijven van hun namen boven aan een lege bladzijde van een collegeblok. Terwijl ze Sams antwoord afwachtte, onderstreepte ze hun namen verschillende keren. Toen Laura haar tweede glas water pakte, merkte ze op dat ze hun namen in hoofdletters had genoteerd, wat haar onrustig maakte, alsof het de problemen verergerde terwijl ze juist wilde dat deze vrouw ze verminderde. Ook schreef ze met potlood, wat de problemen natuurlijk minder duurzaam had moeten doen lijken dan als ze met onuitwisbare inkt had geschreven, maar het deed Laura juist twifelen aan haar beroepskwalificaties. Het potlood was bot en het uiteinde afgekauwd. Nell was de enige in Laura's leven die met potlood schreef, en die was zeven.

Op de andere kant van het notitieblok stonden, ook in potlood, aantekeningen van de vorige sessie van de therapeute. Laura zag twee woorden in hoofdletters die verscheidene keren onderstreept waren. *Werken aan*, stond er. *VOORSPEL. FANTASIE*. Dat had Laura niet verwacht. En het was ook geen terrein dat zij van plan was te verkennen. Ze beseftte dat ze niet had gedacht aan wat haar gevraagd zou worden, alleen aan wat ze wilde vertellen. Nou ja, dit was pas hun eerste afspraak. De voornaamste

uitdaging was Sam aan het praten te krijgen, of zelfs maar in de kamer te houden.

Laura sloeg haar armen en toen haar benen over elkaar en tekende achteloos spiraalvormen in de koekkrumels, wensend dat Sam iets zou zeggen en hopend dat hij de aantekeningen van het vorige stel niet had gelezen. Ze nam nog een koekje, knabbelde langs de rand en legde het weer terug op het bord. Toen ze zich realiseerde dat haar lichaamstaal als defensief kon worden opgevat, zette ze haar benen naast elkaar en leunde achterover in de bovenmaatse bank. Hij was zo breed dat ze haar benen niet kon buigen.

Misschien was dat bedoeld om inzittenden te infantiliseren of in elk geval uit te schakelen, want toen ze eenmaal achterover was gezakt in de zachte kussens, realiseerde Laura zich dat ze geen energie had om nog te bewegen. Ze was gestrand. En hoewel ze een beetje wee werd van het pastelblauw, ontdekte Laura verbaasd dat ze het geen onplezierig gevoel vond.

Sam zat een beetje verderop helemaal op de rand van de bank, met zijn rug naar haar toe. Ze wilde zijn blik niet ontmoeten want hij was al zo boos op haar dat hij zelfs een enkele blik verkeerd zou kunnen interpreteren als een nieuwe daad van agressie. Maar ze kon hem ruiken. Hij rook naar verbrand plastic en naar het interieur van een vliegtuig. Ze wilde de therapeute vertellen dat hij de elektrische waterkoker op het gas had gezet en een keukenbrandje had veroorzaakt, voor het geval ze dacht dat er iets sinisters aan de hand was. Maar vooral omdat het relevant kon zijn.

Laura verslikte zich in een slok water, begon weer te kuchen, en nam nog een slok. De vrouw keek op. Toen ze zag dat Laura haar handschrift probeerde te ontcijferen, klapte ze het notitieblok dubbel en schoof het naar het echtpaar toe.

‘Ik ben graag openhartig,’ zei ze gladjes. ‘De aantekeningen dienen alleen om me te helpen onthouden wat er besproken is, zodat we volgende week de draad weer kunnen oppakken.’

‘Heel verstandig,’ zei Laura, iets te heftig knikkend zodat er water over haar spijkerbroek plensde. Ze besloot dat ze, nu ze toch op heterdaad betrapt was, maar beter eerlijk kon zijn over

wat ze had gezien. ‘Ik denk niet dat wij fantasie en voorspel al voor de vijfde week zullen aankaarten.’

Laura dacht dat ze Sam hoorde kreunen, maar ze had het te druk met ontsnappen aan deze onverwachte wending van het gesprek om rekening te houden met de impact die het verloop ervan op hem had. De vrouw zei niets.

‘Of misschien eerder,’ zei Laura als blijk van haar meegaandheid. ‘Ik sta overal voor open. Wij allebei, hè Sam? Hoewel wij vast veel saaier zijn dan het echtpaar met het, eh, huiswerk.’

‘Je bent hier niet om mij te vermaken, Laura,’ zei de vrouw. Ze glimlachte niet, maar ze keek ook niet boos, besloot Laura. Eigenlijk was haar blik volkomen ondoorgrondelijk.

‘Nou, Sam, misschien wil je me vertellen waarom jullie hier zijn?’

Alles bij elkaar genomen, besloot Laura, was het maar goed dat Sam eerst ondervraagd werd. Hoewel de behoefte om haar hart uit te storten bijna ondraaglijk was, wist ze nu ze hier eenmaal was – niet alleen in de gelegenheid, maar ook in de verwachting dat ze alles zou onthullen – heel zeker dat ze de verkeerde beslissing had genomen. Het was veel beter geweest om de confrontatie met Sam thuis aan te gaan. Maar om daarachter te komen had ze eerst hierheen gemoeten, opgesloten in deze kamer met deze volslagen vreemde. Zo was het leven veel te vaak: je wist pas of je het goed deed als je kaarten al op tafel lagen.

Ze had dit plan zo vaak afgespeeld in haar hoofd, dat het had geleken alsof het nooit werkelijkheid zou worden. Toen ze Sam vanmorgen vertelde dat ze samen uitgingen om zijn verjaardag te vieren, had ze zelfs half geloofd dat het waar was. Laura haalde een stukje papier uit haar achterzak en begon zich koelte toe te waaien. Het glas water was al leeg. Nu begreep ze dat haar behoefte om alles volkomen onder controle te krijgen het doel van deze ondoordachte operatie was, en dat ze het verloop van de gebeurtenissen op geen enkele manier meer kon beïnvloeden.

‘Waarom zijn jullie hier, Sam?’ herhaalde de vrouw geduldig, terwijl ze haar benen strekte en weer over elkaar sloeg. Onwillekeurig merkte Sam op dat haar tweedrok, neutraal van kleur maar ook iets te strak, tot boven haar knieën was opgekropen en

een stukje dijbeen onthulde. Hij had zo lang naar het visgraat-motief van het tweed zitten staren dat zijn zicht vertroebeld was. Vluchtig vroeg hij zich af of ze ooit met haar cliënten naar bed ging, maar hij kwam al snel tot de conclusie dat de essentiële ingrediënten voor een huishoudelijke vrije val – verbittering, verwijt en verdriet – beide partijen waarschijnlijk onaantrekkelijk maakten. Juist het ontbreken van kennis over mensen maakte hen seksueel interessant. De diepgaande bijzonderheden die hij kende over de beste vriendinnen van zijn vrouw – de postpartale aambeien van Hannah, Janeys prikkelbare darmen – neutraliseerden hun seksuele aantrekkingskracht beslist, zelfs tijdens de droogste hondsdagen. Hij vermande zich. Hij was, concludeerde hij terecht, compleet in shock.

‘Waarom ik hier ben? Dat is nog eens een interessante vraag,’ begon hij. ‘Bedoel je dat specifiek of in het algemeen?’

‘Specifiek, natuurlijk,’ murmelde Laura naast hem.

‘Laura, het is belangrijk dat je je man zelf de vragen laat beantwoorden,’ zei de vrouw nadrukkelijk.

‘Bedoel je in de zin van de Franse filosofen of in de zin van de leergierige peuter?’ vroeg Sam. ‘Eigenlijk heb ik geen idee waarom we hier zijn. Ik ben verbijsterd. Ik dacht dat we uitgingen omdat ik jarig ben.’

Laura voelde een steek van schuldgevoel, maar ze werd afgeleid door Sam die naar het midden van de bank was gaan leunen. Toen hij een ongemakkelijke hoek van ongeveer dertig graden had bereikt, liet hij zijn hoofd langzaam opzij zakken en vestigde zijn blik strak op een etiket op de linkerrevers van het jasje van de vrouw, om te kunnen lezen wat erop stond. De vrouw, geoefend in de kunst van het gebaren imiteren om mensen op hun gemak te stellen, deed behulpzaam hetzelfde en zo zaten die twee elkaar aan te staren, hun hoofden schuin, als marionetten waaraan een touwtje ontbrak.

‘Hij zit ondersteboven, Lisa,’ zei Laura beleefd, terwijl ze op het etiket wees. ‘Je naam zit ondersteboven.’

Lisa keek omlaag, trok het etiket los en probeerde het weer terug te plakken met de goede kant boven, maar het wilde niet meer blijven kleven. Dus rolde ze het tussen haar handpalmen

op tot een balletje. Toen het klein genoeg was, legde ze het op tafel; Sam pakte het op en duwde het in de fles water die hij had meegebracht. Het bleef drijven.

‘Weet je dat Lisa een anagram is van sali?’ zei hij.

‘Sam, ik denk dat jij een beetje passief-agressief bent,’ zei Lisa kalm. ‘Ik zal een kop thee voor ons gaan halen, Sam, en dan kunnen we het opnieuw proberen als ik terugkom. Willen jullie suiker?’

‘Ja.’ ‘Nee.’ Laura en Sam zeiden het tegelijkertijd. De deur ging dicht en ze waren alleen.

‘Waarom doe je zo vijandig?’ fluisterde Laura. ‘Het is haar schuld niet.’

‘Ik begrijp niet dat je dat zelfs maar durft te vragen,’ zei Sam. ‘Maar nu we toch aan het biechten zijn, ik moet je zeggen, Laura, tot twee uur geleden dacht ik dat je een oppas had geboekt voor de zaterdagochtend zodat we wat tijd voor onszelf zouden hebben. Ik dacht dat je me het soort verrassing zou bezorgen waar Jonathan zo dol op is: een weekendje Praag, of zelfs maar een goedkoop pension in de buurt van Earl’s Court Road. Ik kan gewoon niet geloven dat je dit gedaan hebt. Ik ben onthutst. Woorden schieten me tekort.’

‘Nou, het komt anders deels door Jonathan dat we hier zijn,’ prevelde Laura. Ze deed haar best om een verklaring voor haar handelwijze te vinden waaruit zij positief naar voren kwam. Of die in elk geval logisch zou zijn.

‘Wat heeft Jonathan hiermee te maken?’ vroeg Sam dwingend. ‘Ik weet het al jaren van jou en hem. Dat is een oud verhaal, en het hoeft niet alsnog te worden opgehaald.’

‘Waar heb je het over?’ vroeg Laura, geschrokken van zijn opmerking.

‘Ik weet dat jullie jaren geleden iets met elkaar hadden,’ zei hij onverschillig.

‘Wil je me ervan beschuldigen dat ik met je beste vriend naar bed ben geweest?’ vroeg Laura verontwaardigd. ‘Denk je dat dit daarover gaat?’

‘Nou, het moet wel iets knap dramatisch zijn om te rechtvaar-

digen dat jij op mijn verjaardag stiekem een afspraak met een huwelijkstherapeut regelt,' antwoordde Sam, die zijn evenwicht deels had hervonden nu hij haar met succes op het verkeerde been had gezet.

'Ongelooflijk, dat je dat jarenlang hebt gedacht zonder er iets over te zeggen,' zei Laura uiteindelijk.

'Ik zou er niet zoveel moeite mee hebben gehad,' zei Sam, met een handgebaar alsof hij een vlieg wegwuifde. 'Hij ging met vrijwel iedere vrouw naar bed die hij tegenkwam. Kieskeurig kon je hem niet noemen.'

'Bedoel je dat het je niet had kunnen schelen als ik met je beste vriend naar bed was geweest?' antwoordde Laura, die probeerde te ontdekken hoe het kwam dat zij nu van ontrouw werd beschuldigd. Misschien was het onderdeel van Sams bredere strategie om zijn eigen misstap te rechtvaardigen.

'Dat is niet relevant.'

'Kan het je dan niet schelen met wie ik naar bed ben geweest?'

'Niet te geloven dat ik hier in de verdediging wordt gedreven.'

'Ik sta versted,' zei Laura. Het was de stilste ruzie die ze ooit hadden gehad.

'Hoe kun je dat zeggen, na wat je mij aandoet?' siste Sam. 'Ik ben helemaal van slag: bleke huid, verward brein, ik zweet als een varken en ben waarschijnlijk tachycardisch. Je bloeddrukmeter zou er van door kunnen slaan.'

'Geestig dat je dat wel onthoudt, maar de waterkoker vergeet,' merkte Laura op, in een poging om woede op te roepen die ze niet werkelijk voelde. Ze werd getroffen door de ongerijmdheid van hun situatie. Ze zaten evenzeer gevangen als de goudvis die doeleloos rondzwom in zijn kom op de boekenplank tegenover hen. En dan hadden vissen nog het voordeel van een geheugen dat slechts drie minuten besloeg. Sam zou dit beslist nooit vergeten.

Ze had Hannah om raad moeten vragen. Zij kende Sam nog langer dan Laura omdat Jonathan en Hannah toen ze beiden nog in Manchester studeerden in de weekenden vaak gebruik hadden gemaakt van Sams huis in Oxford, om te ontsnappen aan het oog van Jonathans bezitterige vriendinnetje. Laura's eerste indrukken van Sam, lang voordat ze hem ontmoette, waren

gebaseerd op de beschrijvingen die Hannah gaf van Jonathans slordige, creatieve, gezellige jeugdviend. Hun oudste zoon Luke werd in Sams bed verwekt tijdens hun laatste jaar aan de universiteit en werd net nadat ze afgestudeerd waren geboren, in juli 1991. Hannah zou Laura hebben verteld wat ze moest doen. Ze zou haar eerlijke mening hebben gegeven als Laura erom had gevraagd.

Of ze had Janey kunnen opbellen om koffie te drinken. Lunch was uitgesloten omdat Janey zo hard werkte. Janey wantrouwde alles wat met therapie te maken had en zou haar voor dit plan hebben gewaarschuwd. Ze zou haar hebben verteld dat Sam te chaotisch was om haar te bedriegen en dat hij dol op haar was omdat ze alles was wat hij niet was. Maar Laura had nog nooit met Janey over de zwakke punten van haar huwelijk gepraat. Totdat Janey halverwege vorig jaar Steve ontmoette, was de dynamiek van hun vriendschap geweest dat Sam en Laura Janey tot diep in de nacht aan de keukentafel relatieadvies gaven. Hun zwakheden blootgeven had demoraliserend kunnen werken. Bovendien konden noch Hannah, noch Janey begrijpen hoe het was om te leven met de onzekerheid en de vernedering van ontrouw. Laura stond er alleen voor.

‘Waarom fluisteren we?’ vroeg Sam.

‘Omdat ik bang ben dat er een doorkijkspiegel hangt en dat ze kijkt hoe wij met elkaar omgaan als we alleen zijn,’ verzuchtte Laura. ‘Ik voel me net een figurant in een natuurfilm.’

‘Een blik, uitgewisseld met een gorilla, omvat meer betekenis en wederzijds begrip dan met enig ander dier,’ zei Sam in een bijna volmaakte imitatie van de fluisterstem van David Attenborough, terwijl hij naar Laura toeschoof, een snoekduik nam en haar tegen de bank drukte.

‘Als je nu met me vrijt, is alles vergeven. Dan krijgt ze pas echt waar voor haar geld.’

‘Wat ben jij vervelend!’ zei Laura die over haar kin wreef waar hij met zijn stoppelbaard langs had geschuurd, voordat ze zich weer overeind hees in een zittende houding. Maar ze was opgelucht dat Sam zijn gevoel voor humor niet helemaal verloren was.

‘Hoe kun je dat nou zeggen, na deze frontale aanval?’ vroeg Sam, die een moment van zwakte aanvoelde. ‘Laura, vertel me eens waarom we hier zijn? Want Laura, als ik dat begreep, zou ik misschien wat positiever reageren op die vrouw in dat tweed-rokje.’

‘Het is nogal ingewikkeld,’ zei ze.

Laura had gezworen dat ze nooit zo’n vrouw zou worden die de mobiele telefoon van haar man controleerde. Maar toen haar achterdocht eenmaal was gewekt, was het alsof je een breiwerkje wilde redden dat van de naald was gevallen. Alles moest worden uitgehaald om weer opnieuw te kunnen beginnen. *Over S., gewoon niet doen, je kunt nooit meer terug na zoiets*, was het begin van de meest veelzeggende uitwisseling van sms-berichten tussen Jonathan en Sam. *Niet zeker of ik het kan weerstaan*, had Sams antwoord geluid. *Is het pijnlijk?* had Sam Jonathan een week later gevraagd. *Geen genot zonder pijn*, had Jonathan teruggeschreven. *Heeft Laura enig idee?* luidde een ander bericht. *Absoluut niet*, had Sam geantwoord. *Wist niet dat je zo’n geheimzinnige vent was*, had Jonathan terug ge-smst. Het bewijs was overweldigend.

‘Als jij me geen redelijke verklaring kunt geven waarom we hier tachtig pond per uur weggooien...,’ hoorde Laura Sam zeggen.

‘Honderd, Sam, als je de oppas meetelt...,’ onderbrak ze hem zonder nadenken. Laura was graag precies over dingen.

‘... als je dat niet in de eerstvolgende vijf minuten voor me kunt beredeneren, Laura, dan krijg ik een driftbui waarnaast die van Ben volstrekt van hartstocht verstoken lijken,’ zei Sam, met een pseudotheatrale klank in zijn stem.

‘Ga je dan ook op de grond liggen, Sam, en schreeuwen en doen alsof je een dood gewicht bent?’ Voor het eerst glimlachte Laura.

‘Jazeker, en nog veel ergere dingen,’ zei Sam.

‘Waarom denk je dat Lisa onze namen zo vaak gebruikt in een zin?’

‘Om een gevoel van familiariteit te creëren, Laura, om ons te dwingen ons te concentreren, Laura, zodat we de innerlijke

krochten van ons huwelijk onthullen, Laura, aan een volslagen vreemde, Laura,' antwoordde hij, maar zijn toon was eerder ironisch dan boos.

'Ik geef toe dat het nogal surrealistisch is,' gaf ze toe. 'Maar ik vind dat er vragen zijn die beantwoord moeten worden.'

'Weet je, ik dacht dat we een redelijk gelukkig plateau hadden bereikt in ons huwelijk,' verzuchtte Sam. 'Afgezien van de sekskwestie natuurlijk.'

'We zouden onze relatie niet moeten bespreken tenzij Lisa er bij is,' zei Laura zonder overtuiging.

'Doe niet zo belachelijk,' antwoordde Sam. 'We houden onze relatie al dertien jaar lang onder de loep en nu kunnen we die niet bespreken zonder de aanwezigheid van iemand die we nog geen kwartier kennen?'

'Ze moet erbij zijn als we ruziemaken,' zei Laura. 'Om te weten hoe het verder moet.'

Laura stond op en liep naar de boekenkast naast een grote vergulde spiegel tegenover de bank. Er was hun gevraagd om hun schoenen uit te trekken voordat ze de kamer in gingen en ze was zich vaag bewust van een kleed onder haar voeten dat dik genoeg was om haar het idee te geven dat ze erdoorheen waadde. Vreemd om zo'n onpraktische vloerbedekking te hebben in zo'n openbare ruimte. Ze begon uit te rekenen hoeveel mensen er gemiddeld op een dag overheen liepen om op de bank te gaan zitten waarop ze Sam had achtergelaten. Misschien wel tien. Bij die gedachte wilde ze haar schoenen weer aantrekken. Het was hetzelfde als je in een hotel afvragen hoeveel mensen voor jou die matras hadden gebruikt. Toen ze bij de boekenkast stond, zag ze dat er onder elke plank een dik stuk schuimrubber zat en toen ze even een blik wierp op de tafel die Sam en haar van Lisa scheidde, merkte ze dat de onderkant van de tafel ook zo was ingepakt. Ze kreeg het idee dat ze in een gecapitonneerde isoleercel zaten.

Ondanks het penibele van de situatie was Laura op een vreemde manier opgetogen. Ze had haar emoties graag in de hand en voor het eerst in weken voelde ze dat Sam in de verdediging gedrongen werd. Ze genoot van zijn ongemak. Toen ze de boeken

inspecteerde op de plank die op ooghoogte voor haar hing, zag Laura dat de onderkant van die plank ook in schuimrubber was gepakt. Ze wilde het aan Sam vertellen, maar raakte afgeleid door de titels van de boeken.

Mannen komen van Mars, Vrouwen van Venus, Hou op, je maakt me gek, Waarom mannen liegen en vrouwen altijd schoenen kopen, Waarom mannen niet luisteren en vrouwen niet kunnen kaartlezen, Hoe train ik mijn man om precies te doen wat ik wil. De laatstgenoemde haalde ze van de plank. Op de voorkant deed een zeeleeuw een circuskunstje.

‘Ik wil niet getrouwd zijn met een circuszeeleeuw,’ zei ze vaag, het boek doorbladerend.

‘Nou, dat is in elk geval één punt in ons voordeel,’ zei Sam. ‘Hoevel ik bereid ben om elke alternatieve loopbaan te overwegen.’

Hij wilde verder praten, maar Lisa was de kamer weer binnengekomen. Ze sloot de deur langzaam en betekenisvol. Sam vatte het persoonlijk op, als een verwijt vanwege zijn gebrek aan medewerking.

‘Ik denk dat we Laura met dit deel van het gesprek zullen laten beginnen,’ zei Lisa met een lieve glimlach om te proberen hem te sussen. ‘Ik heb suiker voor je meegebracht, Sam.’

Fris en fruitig, dacht Sam. Als ze een staart had, zou ze kwispelen. Hij wenste dat hij een vergelijkbaar enthousiasme kon oproepen voor zijn eigen werk en vroeg zich af of hij huwelijkstherapeut zou kunnen worden. Waarom ging een mens zich tegen de veertig toch gedragen alsof hij weer een klein kind was? Astronoot, treinmachinist, boer. Carrières die voor het laatst werden overwogen toen hij zo oud was als Ben, waren opties geworden die serieus geanalyseerd moesten worden. Elke baan die hem ruimte gaf om na te denken en een vast inkomen aan het eind van de week, was de moeite van het overwegen waard. Het geld raakte op en Laura had er genoeg van om de verantwoordelijkheid van voornaamste kostwinner te dragen.

‘Degene die het brood bakt, moet het niet hoeven verdienen,’ zei hij hardop, iets herhalend wat Jonathan onlangs tegen hem had gezegd.

‘Pardon,’ zei Lisa. ‘Wilde jij iets zeggen, Sam?’

‘Nee, ik dacht gewoon hardop,’ zei hij met een stompzinnige glimlach.

‘Dat bedoel ik nou,’ merkte Laura op, eerder gekwetst dan boos. ‘Hij heeft het over brood bakken. Hij luistert nooit naar me. Zelfs hier niet.’

‘Het zou misschien helpen als je je gedachten met ons deelde, Sam,’ zei Lisa. Ze probeerde hem weer bij het gesprek te betrekken.

‘Ik stelde me voor dat onze kinderen groot waren en hun vrienden vertelden dat hun loopbaan werd bepaald door de armoede van hun jeugd,’ zei Sam. ‘Ik zag levendig voor me hoe Nell als dure advocaat haar collega’s vertelde dat ze op een nacht wakker werd en haar vader geld uit haar spaarvarken zag halen om de hypotheek te betalen, en wat een beslissend moment dat was in haar besluit om bij Freshfields te gaan werken.’

‘Dat heb je toch niet echt gedaan, Sam?’ vroeg Laura.

‘Ze werd niet wakker,’ zei Sam geruststellend. ‘Eigenlijk vroeg ik me af of ik huwelijkstherapeut zou moeten worden.’

‘Dat zou je niet kunnen. Je raakt te snel afgeleid,’ zei Laura. ‘Of je zou het willen gebruiken als bronmateriaal voor iets wat je aan het schrijven was.’ Natuurlijk had Laura gelijk. Dat had ze meestal als het om de praktische zaken des levens ging. Ze noemden neurologen niet voor niets de filosofen van de medische sector.

‘Dus jullie staan financieel onder druk?’ vroeg Lisa, blij dat hij niet alleen iets samenhangends had bijgedragen aan de discussie, maar ook bereid leek om aan het gesprek deel te nemen.

‘Want dat kan een huwelijk flink onder druk zetten. Het is vooral slecht voor de mannelijke seksuele lusten. Het vermindert de aanmaak van testosteron. Hoe is jullie seksleven?’

Laura voelde haar rug verstrakken. Hoe lang moet je iemand kennen voordat het gepast is om zo’n vraag te stellen? vroeg Laura zich af. Twintig minuten was gewoon niet genoeg. Meestal was twintig jaar zelfs te kort. Natuurlijk had Janey, voordat ze in verwachting raakte, geen gesprek kunnen voeren zonder te zinspelen op de fantastische seks met Steve, maar het was doorgaans geen onderwerp van gesprek met haar andere getrouwde

vriendinnen en niet iets waar ze van plan was het met Lisa over te hebben.

‘Nou, nu je erover begint,’ kwam Sam tussenbeide. ‘Ik kan je zonder omwegen vertellen dat het waardeloos is. Onze vier jaar oude zoon is een wandelend anticonceptiemiddel. Ik ben niet meer zo seksueel gefrustreerd geweest sinds ik een tiener was. Soms denk ik dat ik misschien wel nooit meer seks zal hebben. En meer heb ik over dat onderwerp niet te melden.’

‘En jij, Laura?’ zei Lisa. ‘Heb jij hetzelfde gevoel?’

‘Ja, met misschien alleen meer vermoeidheid,’ mompelde Laura, tegelijkertijd geschrokken van Sams eerlijkheid en opgelucht over de bondigheid van zijn omschrijving.

Sam had vaag medelijden met Lisa. Hoewel hij vond dat hij een man was die voeling had met zijn emoties, ging dat niet zo ver dat hij de fundamenten van zijn huwelijk wilde blootleggen tegenover een volslagen vreemde. Zelfs de saaie financiële aspecten niet, ook al was zijn bankrekening feitelijk verre van saai – die was zelfs veel te spannend – maar zeker zijn testosteron-aanmaak niet.

In gedachten begon hij hun relatie te ontleden. Maar dat resulteerde alleen maar in een saaie tijdlijn. Hij had Laura voor het eerst ontmoet in 1991 toen ze allebei tweeëntwintig waren. Hun relatie begon vier jaar later. Ze trouwden toen ze achtentwintig waren en drie jaar later werd Nell geboren.

Het was moeilijk om voorbij te gaan aan de traumatische wending van de gebeurtenissen van vanochtend. Hoe kon hij zo weinig hebben gemerkt van Laura’s plannen? Toen hun oppas om tien uur ’s morgens arriveerde, had hij zich alleen maar aangename dingen voorgesteld. Hoeveel mensen lopen er hand in hand als hun vrouw onthult dat hun huwelijk zo onder druk staat dat ze een oppas heeft geboekt om naar huwelijkstherapie te kunnen?

‘Hoe hebben jullie elkaar ontmoet?’ vroeg Lisa terwijl ze haar potlood weer oppakte.

‘Op een feestje,’ zei Laura. Dat schreef Lisa op.

‘Nee hoor,’ onderbrak Sam. ‘Ik zat naast je bij het avondeten toen ik bij Jonathan kwam logeren in Londen.’ Er ontstond een lange stilte.

‘Laura, misschien wil jij aan Sam uitleggen waarom jullie hier zijn?’ vroeg Lisa uiteindelijk.

‘Ik denk dat hij een verhouding heeft,’ zei Laura langzaam, haar ogen op Sam gevestigd. Ze voelde geen aandrang om te gaan huilen. Het leek meer op het overhalen van de trekker van een pistool. Erna voelde Laura heel even niets anders dan pure blijdschap. Dit waren de enige woorden die in deze kamer gezegd hoefden te worden. Ze keek naar Sam om zijn reactie in te schatten, maar die kon geen woord uitbrengen. In plaats daarvan hapte hij als een goudvis naar adem, zijn mond ging beurte- lings open en dicht. Laura besloot dat hij verbijsterd was omdat ze zijn intrige zo gemakkelijk had ontdekt en hem nu zo open- lijk ontmaskerde. Ze had toch gelijk gehad.

‘Waarom denk je dat?’ zei Lisa, haar eigen regels overtredend door namens Sam te praten.

‘Vanwege een aantal dingen,’ zei Laura, en ze haalde een vel papier tevoorschijn uit haar handtas. Het was volgeschreven in haar nette handschrift vol lussen. Ze bestudeerde haar aanteken- ingen. ‘Op 19 oktober en een keer of tien daarna zag ik dat hij *verhouding verzekerd* had opgezocht op internet. Dat wekte mijn achterdocht. Ik was vooral gekwetst dat hij zich zo gefrustreerd voelde in zijn huwelijk, maar dat niet aan mij kon vertellen. In het beste geval worstelde hij ergens over met zijn geweten en zocht hij advies.’

‘En in het slechtste geval?’ vroeg Lisa, die zorgvuldig aanteken- ingen maakte van het gesprek.

‘Ik dacht dat hij misschien op zoek was naar een internetsite waar getrouwde mannen en vrouwen afspreken voor seks.’

Het was zo fijn om haar hart te luchten, alles samenhangend uit te leggen, dat ze bijna vergat welk effect het op Sam zou heb- ben. Het bleef lang stil. Lisa keek verwachtingsvol naar Sam. Het was net een spelletje tennis, hij hoefde alleen de service maar terug te slaan.

‘En heb je je nog afgevraagd of er andere redenen zouden kun- nen zijn waarom ik zocht naar *verhouding verzekerd*?’ vroeg Sam ten slotte.

‘Omdat je zo afgeleid wordt door die vrouw met een naam die

met een S begint, dat je niet kunt werken en daarom zit je in plaats van dat script af te maken urenlang op internet te zoeken naar advies om jullie verhouding goed te praten,' zei Laura. Ze was tevreden over de manier waarop ze dit deel van het gebeuren aanpakte. Sam was ontsteld. Hij leunde achterover tegen de bank, zijn hoofd in de kussens van de rugleuning gedrukt. Mannen verwachten nooit dat ze betrap worden. Het feit dat de linkerkant van hun hersenen los van de rechterkant werkte, mocht dan hun vermogen tot categoriseren vergroten, dacht Laura, maar vrouwen liggen altijd voor als het op instinct aankomt, omdat ze kunnen wisselen tussen beide hersenhelften.

'En dan de sms'jes van Jonathan,' zei ze, opgemonterd omdat ze Sam van zijn stuk had weten te brengen. 'Ik weet dat haar naam met een S begint. En ik weet dat hij je aanraadde om niets met haar te beginnen. En ik weet dat je dat wel gedaan hebt.'

Toen ze uitgepraat was, was ze doodmoe. Haar gezicht was verhit en ze waaide zich koelte toe met een foldertje dat ze op tafel had gevonden. *Seksueel genezen: hoe raak ik mijn remmingen kwijt* stond erop. Ze legde het gauw weer neer.

'Ik denk dat we een proefscheiding moeten overwegen,' stelde ze aan Lisa voor.

'Ik denk dat we misschien even moeten luisteren naar wat Sam te vertellen heeft,' zei Lisa. 'Tenzij je daarmee wilt wachten tot de volgende keer? Sam, misschien vind jij het tegen die tijd ook gemakkelijker om mee te praten.'

'Ik kan geen week wachten om iets te zeggen,' zei Sam in paniek.

'Ik weet al wat hij gaat zeggen,' legde Laura uit. 'Mannen hebben altijd uitgebreide alibi's.'

'Ik niet,' onderbrak Sam haar. 'Ik dacht dat ik getrouwd was met een redelijk voorspelbaar iemand. Vanaf nu neem ik nooit meer iets zomaar aan.'

'Iemands vertrouwen beschamen is iets vreselijks,' zei Laura. 'Ik denk niet dat ik daar nog overheen kom. Ik wil weten wie S is. Ik dacht dat het misschien Sophie was, je bent altijd gek op haar gebleven.'

'Sophie,' zei Sam, oprecht verrast. 'Waarom zou ik in gods-

naam iets met haar beginnen als ik overspel zou willen plegen? Gun me dan tenminste een beetje fantasie. Ik zou toch niet naar bed gaan met de laatste vrouw met wie ik voor jou naar bed ben geweest. En dat was trouwens geen serieuze relatie, ze was een afdankertje van Jonathan. Het was meer uit medeleven.’

‘Dat medeleven hield dan bijna vier jaar stand,’ merkte Laura op. ‘Strikt genomen ben je met haar naar bed geweest toen je al met mij was.’ Ze zag dat Lisa dit opschreef.

‘Gaat dit allemaal daarover?’ vroeg Sam, opgelucht dat het misschien een krankzinnige hypothese was, maar in elk geval een aannemelijke katalysator vormde.

‘Dus dat ontken je niet?’

‘Ik zeg dat het alleen maar om de seks zou gaan als ik iets met een andere vrouw kreeg, volkomen vrijblijvend.’

‘Dus S is een prostituee?’ vroeg Laura. Dat was niet bij haar opgekomen en ze wist niet zeker of ze zich er beter of slechter door voelde. ‘Ik heb ergens gelezen dat tien procent van de getrouwde mannen prostituees bezoekt, maar ik had nooit gedacht dat jij zo... zo...’

‘Georganiseerd zou zijn?’ antwoordde Sam.

‘Dat is een heel ander probleem,’ reageerde Laura.

‘Ik denk dat we Sam even moeten aanhoren,’ onderbrak Lisa hen. Haar stem klonk nog precies hetzelfde. Laura vond het deprimerend dat haar situatie zo niet-uniek was. Lisa luisterde elke dag naar andere stellen met vergelijkbare verhalen. Elke dag bood ze vergelijkbare kansen op verlossing.

‘Laura, ik moet zeggen dat je zoveel verbeeldingskracht hebt getoond dat ik denk dat je het verkeerde vak gekozen hebt... maar heb je ooit overwogen dat er een legitieme reden zou kunnen zijn waarom ik *verhouding verzekerd* opzocht op internet? Een reden die iets met je vader te maken zou kunnen hebben?’

‘Mijn vader?’ zei Laura, die nu pas doorkreeg dat dit nog ingewikkelder zou kunnen zijn dan ze al had voorzien. ‘O mijn god! Waarom zou hij dat aan jou vertellen?’

Een beeld van haar vader uit de late jaren zeventig kwam bij haar op, in een wit tennishirt met een verwassen rode kraag dat in een iets te korte sportbroek was gestopt. Hij smeekte haar

moeder om zijn squashspullen niet meer elke dag te wassen. Laura zat aan de keukentafel huiswerk te maken en keek hoe haar moeder herhaaldelijk haar handen waste. Ze draaide de kraan open, hield haar handen twintig tellen onder het hete water, zeepte ze nog een minuut lang in met afwasmiddel en schrobde ze dan zorgvuldig met een nagelborsteltje tot de knokkels begonnen te bloeden. Toen haar vader het huis uit liep, waren zijn shirt en zijn sportbroek bijna doorzichtig na wederom een wasbeurt in kokendheet water. Ze kon het haar vader niet kwalijk nemen dat hij troost had gezocht in de armen van een andere vrouw, maar waarom had hij gewacht tot hij zeventig was?

‘Je vader heeft geen verhouding,’ zei Sam snel, zich verzettend tegen de aandrang om haar te straffen. ‘Dat is ook weer iets waarvan ik niet had verwacht dat ik het ooit tegen je zou zeggen. Ik zocht op internet naar *verhouding verzekerd* omdat je vader zei dat ik eens wat verantwoordelijkheid moest tonen en een levensverzekering moest afsluiten en ik wilde weten in welke verhouding verzekerde bedragen worden uitgekeerd.’

Sam zweeg even voor een dramatisch effect en stak haar zijn mobiele telefoon toe.

‘Bel hem maar op als je me niet gelooft.’

Verslagen schudde Laura haar hoofd. Ze wist dat Sam de waarheid vertelde. Ere wie ere toekomt, zelfs Lisa was geschokt. Dit was niet meer volgens het boekje. De middenklasse bleef onvoorspelbaar. Hoe vaak ze ook binnenkwamen in hun keurige kledij, met hun uitgebreide woordenschat vol bijvoeglijke naamwoorden om hun emotionele toestand te beschrijven, hun problemen waren nooit te voorspellen. Er was altijd een of ander verborgen drama dat buiten de normale mogelijkheden viel.

‘Ik heb de papieren thuis, die heb ik nog steeds niet opgestuurd,’ zei Sam.

‘O god,’ zei Laura.

‘En wat S betreft,’ zei Sam. ‘Ik snap wel hoe die berichtjes overkwamen, maar het was geheimtaal voor sterilisatie. Ik weet dat jij heel graag nog een derde baby wilt, maar ik wil dat echt niet en ik was Jonathan aan het polsen om te zien of hij het onvergeeflijk

stiekem van me zou vinden als ik achter jouw rug om mijn zaad-leiders liet doorsnijden. Ik had het helemaal uitgezocht, maar hij vond het een slecht plan. Hem kun je ook bellen als je wilt. Of je kunt wachten tot we hem over een paar weken zien.'

Jonathan was een minder betrouwbaar alibi dan haar vader, maar Laura moest er niet aan denken om hem te bellen. Dat zou een ander soort herinneringen kunnen oproepen.

'Vertel dit alsjeblieft niet aan Jonathan,' zei ze zwakjes.

'Weet je, ik ben voortdurend bezig met het verzinnen van verhaallijnen, maar dit had ik nooit kunnen bedenken,' zei Sam. 'Misschien moeten we een poosje van baan ruilen.'

'Het spijt me zo,' zei Laura, die er normaal gesproken heel lang over deed om haar excuses aan te bieden.

'Kunnen we nu gaan?' vroeg Sam terwijl hij opstond van de bank en een kaakje pakte.

'Wat doen we met de volgende afspraak?' vroeg Lisa en ze haalde het pak koek van tafel.

'Ik denk niet dat we daar behoefte aan zullen hebben,' zei Laura, die met Sam meeliep naar de deur.

'Ik denk dat jullie vooral behoefte hebben aan wat tijd met zijn tweetjes. Samen op vakantie, zonder de kinderen, gewoon een beetje "quality time"', riep Lisa, die graag het laatste woord had, toen ze voor het eerst en voor het laatst de kamer uit liepen. 'Jullie moeten samen plezier maken.' Laura zag dat ze dat met hoofdletters onder aan haar aantekeningen schreef.

'Wat denk jij, Sam?' antwoordde Laura.

'Vakantie klinkt goed,' antwoordde hij.

'Ben je erg boos?' vroeg Laura terwijl ze de deur achter hen dichttrok.

'Ja,' zei Sam, die zijn vuisten zo strak samenknep dat zijn knokkels wit waren. 'Maar dat is maar één van een hele reeks gevoelens.'

'Wat voel je nog meer?' vroeg Laura beleefd.

'Je klinkt net als dat mens,' zei Sam. 'Maar ja, ik kan je vertellen dat ik me, behalve razend, ook wel enigszins gevleid voel omdat je denkt dat ik zo'n opwindend geheim leven leid, en ik voel ook een soort van opluchting.'

‘Opluchting?’ herhaalde Laura.

‘Omdat jij zo ontzettend lang zo ontzettend veel goed te maken hebt na deze misstap,’ zei Sam, beminnelijker dan hij zich werkelijk voelde. ‘Je oogst wat je zaait.’

Veel later dacht Laura aan die opmerking terug. Ze bekeek het eerst wetenschappelijk: kon een dergelijke schok de essentie van een relatie onherroepelijk veranderen, op dezelfde manier als een hersenblessure iemands persoonlijkheid kon veranderen? Als dit allemaal niet was gebeurd, hadden ze vast niet ingestemd met de vakantie. En uiteindelijk was die vakantie hun ondergang geweest. Laura begreep dat ze de natuurlijke gang van zaken had verstoord door wat ze had gedaan. Pas veel later werd haar duidelijk dat ze, in haar poging om de ene crisis op te lossen, ongewild een andere had bespoedigd.